

Минак Т. Ю.
студентка ФСП НТУУ «КП».

Бежевец А. М.
старший викладач ФСП НТУУ «КП».

УДАВАНІ ПРАВОЧИНИ: ЮРИДИЧНА ПРИРОДА ТА ПРАВОВІ НАСЛІДКИ

Згідно ст. 202 Цивільного Кодексу України, правочином вважається дія особи, що спрямована на набуття, зміну або припинення цивільних прав та обов'язків.

Одним із видів недійсних правочинів є удаваний правочин, під яким розуміють правочин, який вчинено сторонами для приховання іншого правочину, який вони насправді вчинили (ч. 1, ст. 235 ЦК України).

Удавані правочини можуть вчинятися з метою надання законної форми певним діям, що визначаються в законодавстві як протиправні. Найчастіше удавані угоди відбуваються з протиправними цілями, тобто для того, щоб обійти встановлені законом заборони та обмеження, утиснути права та охоронювані законом інтереси інших осіб, отримати необґрунтовані переваги тощо. Наприклад, укладення договору купівлі-продажу нерухомості, «прикриваючись» договором дарування. Ці дії юридичні та фізичні особи також виконують з метою уникнення чи зменшення оподаткування.

Удаваний правочин характеризується тим, що сторони, які його укладають, не мають конкретних цілей створення відповідних правових наслідків, тобто здійснюють його лише для вигляду. У цьому виявляється його дефект - відсутність спрямованості угоди на встановлення, зміну або припинення цивільних прав та обов'язків.

Об'єктом удаваного правочину є правовідносини, яких сторони прагнуть уникнути.

Об'єктивною стороною удаваного правочину є «інсценування» цивільно-правової угоди. Довести характер удаваного правочину нелегко, оскільки він підтверджується тільки непрямыми доказами, і, як наслідок, лише їх сукупність допомагає переконати суд в уявному характері угоди.

Суб'єктивна сторона полягає у вині у формі умислу. На думку автора, вчинити ці угоди з необережності або випадково неможливо. Найбільш складним є питання про характеристику вини в діях обох сторін правочину.

Обов'язковою ознакою суб'єктивної сторони удаваного правочину є мета, до якої прагнуть сторони. Встановлення цієї мети важливо для правильної кваліфікації угоди. Мета удаваного правочину визначена в ч. 1 ст. 235 ЦК України: удаваним є правочин, який вчинено сторонами для приховання іншого правочину, який вони насправді вчинили. І.В. Матвеев, характеризуючи суб'єктивну сторону удаваного правочину, зазначає, що суб'єкти здійснюють

операцію з метою створити видимість перед третіми особами виникнення реально не існуючих прав і обов'язків.

Законодавством прямо не передбачено недійсність цього правочину, а лише пропонується застосовувати до відносин, що виникли між сторонами правочину, норми того правочину, який сторони дійсно мали на увазі. Якщо ж вчинений сторонами правочин прямо суперечить чинному законодавству, рішенням суду його визнають нікчемним або недійсним, та застосовують відповідні наслідки.

Враховуючи наведене вище, відмітивши, що існує величезна спокуса взяти участь у правочині подібного роду, необхідно застерегти, що з точки зору законодавства нашої держави, його можна визнати нікчемним, недійсним, а, відповідно, неправомірно набуті за цим правочином права чи майно будуть повернені їх власнику.